

Semnificatia antropologica a simbolismului la Mircea Eliade

Constantin Noica spunea despre Mircea Eliade:

"Mircea Eliade e cel mai mare om de cultura roman, din veacul al XX-lea, impunandu-se ca nici un alt carturar roman in literatura universala. A mijlocit intre Apusul si Rasaritul indepartat, intre civilizatia materiala si spirit, intre cultura stiintifica si mit, intre profanitate si sacralitate, intre modern ori primitive, intre religii ori credinte tribale, intre marile culturi ori culturile populare, a mijlocit tot timpul intre noi, romanii - (cu protoistoria ori cultura noastra istorica, plina de simbolisme universale) - ori lumina cea mare a istoriei, ne-a preluat din minoratul nostru ori ne-a in scris in carti ferecate de aur, ba chiar a visat de-a lungul unei jumatati de veac, ca tara noastra sa fie mijlocitoarea, pivotul in jurul caruia sa se petreaca intalnirea dintre cele doua lumi extreme, rasariteana ori apuseana, care vor hotari de sensul ori nonsensul planetei albastre."

In general, admitem ca Mircea Eliade a facut eforturi pentru ca existenta sa-i fie controlata scriptic de mecanisme ale transparentei. Aceasta observatie poate fi sustinuta nu numai prin evidenta derularii unor multiple forme de discurs autobiografic (jurnal, epistolar, autobiografie, agende, interviuri) si de la primele manifestari scriptice, dar si printr-o anumita ostentatie a acelei "autovalidari" care poate fi consemnata de la inceputul scrisului lui Eliade. In cazul acestui memorialist conteaza faptul, ca in timp a dobandit o veritabila arta a autointelegerii.

Criticul Matei Calinescu a demonstrat ca, in ecuatia identitatii intra cel putin trei unghiuri de observatie: cum te vezi, cum te vad ceilalti, cum ai vrea sa te vada ceilalti. La Mircea Eliade pot fi urmarite cateva proiecte reconstitutive ale personalitatii, care se completeaza reciproc sub tutela inevitabilului discurs de tip "totalizant", care este autobiografia. Acesta si-a arogat o dimensiune clar hermeneutica atat in "Autobiografia", cat si in antropologia simbolismului sau religios, care reiese din ale sale "Aspecte ale mitului", "Sacru si profane", "Tratat de istoria religiilor".

In "Autobiografia" s-a comportat intr-un anume fel, discretionar, incercand sa subjuge restul scriiturilor eului, sa le inscrie intr-un scenariu mai vast si mai calificat narativ, in scenarii vaste, arhetipale, mitice; "el se va folosi de o intreaga figuratie si de un corpus al avertizarilor, al premeditarilor socului de lectura", spune dl. Ion Buzera in articolul "Forme ale autobiografismului in opera lui Mircea Eliade". Intr-o insemnare de jurnal Eliade spune: "Prea multe lucruri de notat. Imi dau seama ca Jurnalul se transforma intr-o Agenda."

La Mircea Eliade se poate observa o adevarata arta a transformarii textuale. Autorul si-a construit in asa fel "Autobiografia, incat sugereaza explicit anumite trasee, puncte ale existentei cu relevanta transpersonala. Una dintre primele memorari ale copilariei sale este o "experienta a luminii", sinonima cu o deschidere spirituala, cu anularea mundanitatii (dublata de o capacitate a resuscitarii care trimite la protocolul hermeneuticii): "Ca si imaginea fetitei de pe Strada Mare, puteam evoca oricand feeria aceasta verde si atunci ramaneam nemiscat, aproape nemastrandzind sa respir, si regaseam beatitudinea de la inceput, retraiam cu aceeasi intensitate intrarea brusca in paradisul luminii aceleia neasemuite."

Autobiograful Eliade il intalneste aici pe istoricul religiilor: "Nous avons remarque plusieurs reprise que l'experience de la Lumiere change radicalement le statut ontologique du sujet, en le rendant ouvert au monde de l'Esprit."(Mephistophels et l'Androgyne, Editions Gallimard, 1962, pg. 93).

Trairea/retrairea de acest tip sunt reintegrabile setului de intuitii primordiale caracterizabile, in termini, de "revelatie". Selectia lor speciala semnealeaza rolul lor de "orientation", recuperabil in planul existentei, dar si al creativitatii. Autorul va include in proiectul sau reconstitutiv episoade care au rol proiectiv, hermeneutic-regresiv:"voi insemna numai ce mi-a ramas in amintire, ce a contribuit sa ma formeze, ce mi se pare essential.(Jurnal,ed.Humanitas"1993,pg.451).

Si totusi viata umana capata sens prin imitarea unor modele paradigmatiche revelate de fiintele supranaturale. La nivelurile cele mai arhaice de cultura, a trai ca fiinta umana este de la sine un act religios. Astfel, a deveni om insemna a fi religios. Aceasta afirmatie are valoare antropologica., ceea ce insemna ca sacrul e o"structura a constiintei care da nastere unei forme de a fi in lume, caracterizata in primul rand prin deschidere catre transcendentia, care se constituie ca o sursa de semnificatie si de valoare supraumana."

Pentru Eliade, sacrul e un element in structura constiintei, nu un stadiu in istoria ei. El afirma: "O lume semnificativa e rezultatul unui proces dialectic, care poate fi denumit drept manifestare a sacrului."

Disponerea fenomenologica a hermeneuticii religiilor va fi responsabila de definirea sacrului dintr-o perspective antropologica integranta.

Douglas Allen in "Mircea Eliade et le phenomene religieux", pg.46-47, defineste fenomenologia religiilor, ca fiind stiinta care studiaza ceea ce au in comun fenomenele religioase, in ciuda diversitatii lor. Denominatia lor comuna reprezinta "semnificatia interioara" la care nu se poate accede decat asociind cunoasterea istorica a faptelor, "o simpatie infuza", "o empatie", "o sensibilitate" in ceea ce priveste faptele religioase.

Fenomenologia religioasa incearca, inainte de toate, sa inteleaga si sa descrie ceea ce este insasi inima "realitatii religioase", iar fenomenologul trebuie sa respecte caracterul absolut al diverselor credinte religioase pe care le analizeaza.

In descendenta lui Rudolf Otto si a lui Gerardus van der Leeuwe, Mircea Eliade afirma antireductionismul metodologic.

Otto pune in evidenta in "Sacrul" structurile fundamentale ale fenomenologiei religioase, cercetand ceea ce au ele in comun, pe cand Eliade isi propunea sa confere structurilor simbolice universale baze fenomenologice.Mircea Eliade identifica sarcina fenomenologiei in campul religiilor, in incercarea de a revela structurile launtrice ale fenomenologiei religioase, pentru a surprinde intentionalitatea lor.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Datorita diferentei ontologice originale, in experienta sacrului Eliade transfigureaza lumea in sistem de simboluri.

Simbolul e constitutiv, definitie umana in genere, pentru ca Eliade spunea "gandirea simbolica nu poate fi inlocuita de nici un alt tip de gandire, iar omul, prin simbol se deschide catre cosmos, catre lume, catre propria lui viata.

Simbolismul la Mircea Eliade e conferit de un "Dat" imediat al constiintei (un obiect esential al inteligentei, care apartine finitei umane si pe care il gasim in orice situatie existentiala a omului in cosmos). Gandirea simbolica precede limbajul si rationamentul discursiv. Intelegerea simbolului ca prelungire a hierofaniilor, face din el obiect autonom al istoriei religiilor eliadiene, in conditiile in care hierofaniile sunt limbajul originar al omului, anterior oricarei gandiri reflexive.

Mitul si simbolul sunt mijloacele de expresie originare, privilegiate ale omului, in calitatea sa de om religios.

Intreg universal mental al omului religios reprezinta viziunea sa despre lumea transfigurata, convertita intr-o lume simbolica a miturilor, viziune in care omul traieste in conformitate cu modelele revelate in povestirile mitice.

Mitul este o "istorie adevarata", sacra, exemplara si semnificativa, o poveste simbolica in care istoria capata sens si care se inradacineaza in acea dimensiune a constiintei, datorita careia omul cauta radacinile propriei fiinte, dincolo de sine insusi.

Eliade afirma necesitatea existentei unei medieri, la confruntarea cu alteritatea absoluta, care e revelata la intalnirea cu sacrul. Sacrul intra in experienta oamenilor, e realizare de simbol, a carei natura e duala: are o latura rationala, care poate fi cunoscuta, si o latura misterioasa, irationala.

Mircea Eliade nu defineste foarte clar caracteristicile simbolului, dar in ceea ce priveste rolul de mediator, remarca faptul ca simbolul se refera, in primul rand la hierofanie si ca realizeaza o legatura intre sacru si profan, adica reveleaza o realitate sacra sau cosmologica, pe care nici o alta manifestare nu ar putea sa o reveleze.

Metafora si simbolul sunt principalele mecanisme prin care Eliade exprima realitatea, efectueaza rationamente abstracte, exprima hierofaniile; metafora cognitiva si simbolul sunt harti semantice raportate la domenii specifice. Daca hierofaniile reprezinta limbajul originar al omului, iar intelegerea mitului si a simbolului religios se structureaza in jurul conceptului de metafora, atunci putem intelege intr-o forma complexa fundamentele religioase ale umanitatii.

Proiectul lui Mircea Eliade nu se defineste doar in termeni de istorie a religiilor. Pornind de la hermeneutica materialului istorico-religios, el a vrut sa ofere jaloanele pentru constituirea unei "antropologii filozofice".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

"Mircea Eliade e integrat in istoria timpului sau si chiar spatiului geografic in care se nastee o personalitate care nu numai ca suporta istoria, dar o si creeaza."(Ioan Petru Culianu, "Mircea Eliade")